

Rapport

Datum: 12 juni 2006

Rapportnummer: 2006/213

Klacht

Verzoeker klaagt er over dat ambtenaren van het regionale politiekorps Kennemerland:

om 6 uur 's ochtends met negen personen zijn woning zijn binnengetroten. Verzoeker is van mening dat het binnengetroten op dat tijdstip met een zogenaamd "ondersteuningsteam" buitenproportioneel is geweest;

bij het binnengetroten van zijn woning zijn voordeur hebben vernield.

Ook klaagt verzoeker erover dat de beheerder van het regionale politiekorps Kennemerland zijn verzoek om schadevergoeding heeft afgewezen.

Beoordeling

Algemeen

1. Op 7 oktober 2004 omstreeks 06.00 uur gingen negen ambtenaren van het regionale politiekorps Kennemerland de woning van verzoeker binnen teneinde hem aan te houden op verdenking van - schriftelijke - bedreiging van personen.

De politie bracht verzoeker na de aanhouding voor verhoor over naar het politiebureau.

Verzoeker herkreeg zijn vrijheid na verhoor op vrijdag 8 oktober 2004.

Bij het binnengetroten van de woning is schade ontstaan aan de voordeur.

2. Verzoekers gemachtigde diende op 12 oktober 2004 een schriftelijke klacht in bij het regionale politiekorps Kennemerland in verband met de manier waarop de politie hem op 7 oktober 2004 had aangehouden. Tevens verzocht verzoeker om vergoeding van de bij de inval ontstane schade.

3. Bij brief van 25 januari 2005 wees de korpsbeheerder verzoekers klacht en de schadeclaim af.

In deze brief deelde de korpsbeheerder onder meer mee dat de aanhouding van verzoeker had plaatsgevonden met toestemming van de betrokken officier van justitie. Tot inzet van de ondersteuningsgroep was besloten omdat verzoeker na tweemaal te zijn uitgenodigd om te worden gehoord, geheel niet van zich had laten horen, terwijl hij tijdens een eerdere aanhouding, op 31 augustus 2004, had aangekondigd dat hij zich tot het uiterste zou verzetten, waarbij verzoeker ook zou hebben gewezen op de aanwezigheid van twee honden in zijn woning.

Met betrekking tot de bij het binnentreden ontstane schade aan de voordeur deelde de korpsbeheerder mee dat, als de politie in een dergelijk geval niet de beschikking heeft over een sleutel van de toegangsdeur, een geschikte ruit of de toegangsdeur zelf zal moeten worden vernield teneinde toegang tot de betrokken woning te verkrijgen.

In dit geval hadden volgens een van tevoren bepaalde strategie in eerste instantie twee leden van de ondersteuningsgroep de opdracht om zich over de aan te houden verdachte te ontfemen. De andere leden "saven" de in de woning aanwezige vertrekken, aldus de korpsbeheerder. De korpsbeheerder gaf verder te kennen het zich te kunnen voorstellen dat bij reeds in de woning aanwezige personen deze werkwijze buitenproportioneel overkomt, maar dat de opzet is om de situatie (in de gehele woning) zo snel mogelijk onder controle te krijgen en te houden. Het grote aantal politiemedewerkers biedt tevens meer garantie voor minder nadelige gevolgen van toe te passen geweld, met name tegen personen. In dit geval wordt aldus voldaan aan de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit.

Met betrekking tot de aanhouding van verzoeker, waarbij geweld tegen hem was toegepast, merkte de korpsbeheerder nog op dat dit was aangewend door aanvankelijk twee en later drie politiemedewerkers, terwijl van deze geweldaanwending op de gebruikelijke wijze melding was gemaakt.

I. Ten aanzien van het binnentreden

Bevindingen

1. Verzoeker klaagt er in de eerste plaats over dat de politie buitenproportioneel is opgetreden door om 6 uur 's ochtends met een ondersteuningsgroep - van in totaal negen personen - zijn woning binnen te treden, waarbij zijn voordeur werd vernield.

Ter onderbouwing hiervan deelde verzoeker(s) gemachtigde) in zijn brief van 25 april 2005 aan de Nationale ombudsman onder meer mee dat verzoeker een niet vluchtgevaarlijke bekende was voor de wijkagent en dat het in dat verband volstrekt onnodig was om een ondersteuningsgroep vroeg in de ochtend met veel geweld zijn woning binnen te laten gaan.

2. In reactie op dit klachtonderdeel heeft de beheerder van het regionale politiekorps Kennemerland onder meer te kennen gegeven dat verzoeker bij de politie bekend staat als geweldpleger en dat hij in dat verband vanaf 1998 meer dan tachtig maal in negatieve zin in het bedrijfsprocessensysteem staat vermeld als betrokkene bij bedreigingen en andere conflicten met derden.

Verder deelde de korpsbeheerder mee dat verzoeker in verband met meerdere tegen hem gedane aangiften ter zake van bedreiging, op 19 en 30 april 2004 op het politiebureau was

ontboden, maar dat hij daarop niet was verschenen.

Toen de politie verzoeker op 31 augustus 2004 aanhield, had verzoeker te kennen gegeven zich tot het uiterste te zullen verzetten. Ook had hij de bij deze aanhouding betrokken politieambtenaren meegedeeld dat zij geluk hadden dat zijn twee honden op dat moment elders waren.

Nadat op 29 september 2004 opnieuw aangifte tegen verzoeker was gedaan ter zake van bedreiging, gaf de behandelend officier van justitie te Haarlem de politie opdracht om verzoeker buiten heterdaad aan te houden. Vervolgens verleende een hulpofficier van justitie overeenkomstig dienstvoorschrift 9016 van het regionale politiekorps Kennemerland

(Aanvraagprocedure/-criteria t.b.v. Bovenregionaal arrestatieteam en Regionale ondersteuningsgroep/aanhoudingseenheid) toestemming voor aanhouding van verzoeker met in totaal negen personen, aldus de korpsbeheerder (zie Achtergrond onder 1.).

Tegenover verzoekers stelling dat de aanhouding probleemloos had kunnen worden verricht door de wijkagent, gaf de korpsbeheerder nog aan dat de betrokken gebiedsgebonden medewerker (wijkagent) verzoeker hierin niet kan volgen, dat verzoeker op hem onberekenbaar overkwam en dat het hem tegenstaat om bij verzoekers woning aan te bellen en hem te verzoeken mee te gaan naar een bureau van politie, dan wel zich aldaar te gaan melden.

Met betrekking tot de inzet van een ondersteuningsgroep bij een aanhouding, deelde de korpsbeheerder mee dat afgezien van de "normale" aanhouding door de individuele politiemedewerker al dan niet in samenwerking met andere politiemedewerkers het regionale politiekorps Kennemerland drie bijzondere aanhoudingsmethoden kent, te weten met inzet van het bovenregionaal arrestatieteam (het AT), respectievelijk met inzet van de regionale ondersteuningsgroep (OG), dan wel met inzet van de regionale aanhoudingseenheid (AE).

Voor de inzet van de ondersteuningsgroep geldt als criterium dat sprake moet zijn van feiten en omstandigheden waaruit blijkt dat politiemedewerkers een reëel gevaar lopen bij een aanhouding, zonder dat sprake is van levensbedreigende omstandigheden. In dit laatste geval is inzet van het zwaardere middel van het arrestatieteam geïndiceerd.

Onder de taakomschrijving, aangegeven in de dienstorder onder C. is met betrekking tot de ondersteuningsgroep aangegeven dat deze gevaarstelling onder meer kan blijken uit de volgende feiten, dan wel omstandigheden:

aanhouding van verdachten, die antecedenten hebben met betrekking tot ernstige gewelddelicten, welke antecedenten niet ouder zijn dan 5 jaar; aanhouding van personen, verdacht van ernstige gewelddelicten;

aanhouding van verdachten waarvan op andere wijze bekend is dat zij bij aanhouding het gebruik van grof geweld tegen politieambtenaren of derden niet zullen schuwen en

aanhouding van verdachten waarbij ernstige problemen worden verwacht, welke problemen kunnen worden opgelost door toepassing van de vaardigheden van leden van de ondersteuningsgroep.

Specifiek met betrekking tot de aanhouding van verzoeker op 7 oktober 2004 deelde de korpsbeheerder verder mee dat meerdere aspecten uit de taakomschrijving van de ondersteuningsgroep van toepassing waren op verzoeker. Zo stonden ten aanzien van verzoeker, voor wat betreft de afgelopen vijf jaren, acht aan geweldzaken gerelateerde antecedenten vermeld, voorts bestond reëel gevaar dat verzoeker zich tot het uiterste zou gaan verzetten bij een aanhouding. Ten slotte vormde ook het gegeven dat verzoeker wederom werd verdacht van een vorm van bedreiging aanleiding om bij deze aanhouding een ondersteuningsgroep in te zetten.

Ten aanzien van de werkwijze van een ondersteuningsgroep deelde de korpsbeheerder mee dat leden daarvan niet eerst aankloppen of aanbellen bij de te betreden woning maar dat het binnentreden moet gebeuren op een wijze waarbij zo min mogelijk schade wordt toegebracht aan de eigendommen van de betrokken verdachte(n) en daarmee verband houdende derden.

De korpsbeheerder stelde zich op het standpunt dat in dit geval zowel de beslissing tot inzet van het ondersteuningsgroep als het feitelijke handelen van de ondersteuningsgroep de toets der kritiek ruimschoots konden doorstaan.

Beoordeling

3. Het evenredigheidsvereiste houdt in dat bestuursorganen voor het bereiken van een doel een middel aanwenden dat voor de betrokkenen niet onnodig bezwarend is en dat in evenredige verhouding staat tot dat doel.

4. Het staat vast dat in de periode direct voorafgaand aan de hier aan de orde zijnde aanhouding verzoeker - opnieuw - werd verdacht van het - in dit geval schriftelijk - bedreigen van een of meer personen. Ook staat vast dat verzoeker bij de plaatselijke politie een reputatie heeft verworven waar het betreft geweldpleging.

Verder is gebleken dat verzoeker in april 2004 in een eerdere situatie geen gehoor had gegeven aan twee achtereenvolgende oproepen van de politie om vrijwillig naar het politiebureau te komen om te worden gehoord.

Ten slotte is in dit verband van belang dat toen de politie verzoeker op 31 augustus 2004 aanhield, hij had aangekondigd zich voortaan tot het uiterste te zullen verzetten waarbij

verzoeker ook mogelijke inzet van zijn honden had gesuggereerd.

5. Op grond hiervan ging de politie er van uit dat het geen zin had om verzoeker te vragen op vrijwillige basis aan het bureau te verschijnen, terwijl ook de kans groot was dat aanhouding van verzoeker op de gebruikelijke wijze niet succesvol zou verlopen.

De politie heeft er in dit geval voor gekozen de aanhouding van verzoeker te laten verrichten door een uit negen man bestaande ondersteuningsgroep die daarvoor heel vroeg in de ochtend op overrompelende wijze verzoekers woning zou betreden.

Op basis van de in het dossier aanwezige informatie oordeelt de Nationale ombudsman dat het regionale politiekorps Kennemerland in redelijkheid heeft kunnen menen dat met het oog op de veiligheid van de bij de aanhouding betrokken politieambtenaren de inzet van een ondersteuningsgroep noodzakelijk was.

6. Met het oog op de te verrichten aanhouding heeft een hulpofficier van justitie op 6 oktober 2004 een schriftelijke machtiging tot binnentreden uitgevaardigd waarin een met name genoemde politieambtenaar alsmede acht opsporingsambtenaren werden gemachtigd om ter aanhouding van verzoeker en zonder diens toestemming diens woning te betreden.

De machtiging voldoet aan de wettelijke eisen zoals neergelegd in de artikel 2, 3, 5 en 8 van de Algemene wet op het binnentreden van 22 juni 1994 (zie Achtergrond onder 2a tot en met 2d.).

7. De manier van opereren van een ondersteuningsgroep vertoont tot op zekere hoogte gelijkenis met die van een arrestatieteam, immers bij beide eenheden staat snelheid van handelen centraal met het oog op het gewenste verrassingseffect en de veiligheid van de politieambtenaren.

Bij de inzet van een arrestatieteam is het teweegbrengen van het verrassingselement van cruciaal belang, immers voorkomen moet worden dat de aan te houden verdachte(n) of derden gelegenheid krijgen om een vuurwapen tevoorschijn te halen.

Hoewel bij de inzet van een ondersteuningsgroep in beginsel geen sprake zal zijn van vrees voor vuurwapengebruik door de aan te houden persoon of derden, staat ook bij het optreden van een ondersteuningsgroep het verrassingselement centraal.

Met het oog op het gewenste en benodigde verrassingseffect staat een ondersteuningsgroep in het algemeen geen andere weg open dan het zonder voorafgaande waarschuwing en met enig geweld forceren van een toegang tot de te betreden ruimte.

Dat is ook in dit geval gebeurd. Daarbij zijn de grenzen van de evenredigheid naar het oordeel van de Nationale ombudsman niet overschreden.

Op dit punt is de onderzochte gedraging behoorlijk.

B. Ten aanzien van de schade

Bevindingen

1. Ook klaagt verzoeker erover dat de beheerder van het regionale politiekorps Kennemerland zijn verzoek om schadevergoeding heeft afgewezen.
2. In reactie op dit klachtonderdeel heeft de korpsbeheerder aangevoerd dat de ondersteuningsgroep niet meer schade heeft aangericht dan noodzakelijk was om in verzoekers woning binnen te treden en dat de schade dan ook op grond van de toepasselijke regelgeving ten laste komt van degene die de schade lijdt, zijnde in dit geval verzoeker.

De korpsbeheerder heeft ter onderbouwing hiervan verwezen naar de circulaire van het Ministerie van Justitie, Directie Handhaving van het Directoraat-generaal Rechtshandhaving, kenmerk 5147451/502, d.d. 10 mei 2004, onder punt IV.5 (Kosten van schade bij doorzoeking, bij het binnentreden van een woning of bij arrestatie van verdachten of veroordeelden).

Beoordeling

3. Het redelijkheidsvereiste brengt mee dat bestuursorganen voorafgaand aan elk handelen, of dit nu een rechtshandeling of een feitelijke handeling betreft, het belang van het realiseren van een doelstelling afwegen tegen de belangen van de burger. In het licht van het realiseren van de doelstelling mag de uitkomst van die belangenafweging niet onredelijk zijn.
4. Wat betreft de gehoudenheid tot schadevergoeding brengt het redelijkheidsvereiste mee dat het bestuursorgaan mag weigeren om financiële aansprakelijkheid voor ontstane schade te aanvaarden indien het op goede gronden zijn aansprakelijkheid betwist. In dat geval kan het bestuursorgaan het aan de burger overlaten om vragen betreffende de onrechtmatigheid van het handelen of betreffende de overige voorwaarden om de schadeclaim toe te wijzen aan het oordeel van de burgerlijke rechter te onderwerpen. Dit is slechts anders indien de gronden en de overwegingen waarop de betwisting van de aansprakelijkheid berust, zo evident onjuist zijn dat het bestuursorgaan in redelijkheid niet tot zijn beslissing had kunnen komen. Alsdan moet de afweging van het belang van het bestuursorgaan bij betwisting van zijn gehoudenheid tot schadevergoeding tegenover het belang van de burger bij schadevergoeding worden geacht in strijd met het

redelijkheidvereiste te hebben plaatsgevonden.

5. Allereerst merkt de Nationale ombudsman op dat de korpsbeheerder op dit onderdeel ten onrechte verwijst naar de circulaire afbakening tussen politie- en justitiekosten kenmerk 5147451/502, nu deze eerst na 7 oktober 2004, de datum van de hier aan de orde zijnde aanhouding, te weten op 1 januari 2005, van kracht werd.

Op 7 oktober 2004 was echter nog van toepassing de circulaire afbakening tussen politie- en justitiekosten kenmerk 806730/899 van 1 januari 2000. De geldigheid hiervan had weliswaar moeten vervallen op 1 januari 2004 maar is verlengd tot 1 januari 2005.

Inhoudelijk komen beide versies overigens sterk overeen.

6. De circulaire van 1 januari 2000 biedt als leidraad bij de beoordeling van een schadeclaim dat het herstel van de schade in beginsel ten laste komt van de bewoner van het beschadigde pand, voor zover de verrichting waaruit de schade is ontstaan achteraf niet onrechtmatig wordt geoordeeld en voor zover de veroorzaakte schade niet onevenredig is (zie Achtergrond onder 3.).

Hoewel ter zake van het feit waarvoor verzoeker op 7 oktober 2004 werd aangehouden geen strafvervolgning heeft plaatsgehad, kan niet worden geoordeeld dat de verrichting waaruit de schade is ontstaan, te weten de manier van binnentreden door de ondersteuningsgroep onrechtmatig was.

Op genoemde datum was sprake van feiten en omstandigheden die een redelijk vermoeden van schuld van verzoeker wettigden. Dat de officier van justitie later van vervolging heeft afgezien omdat het opsporingsonderzoek onvoldoende wettig en overtuigend bewijs had opgeleverd, doet hieraan niet af.

Niet is aannemelijk dat de ondersteuningsgroep de woning van verzoeker op een andere wijze had kunnen betreden zonder dat afbreuk zou zijn gedaan aan het gewenste verrassingseffect. Ook is niet gebleken dat bij het betreden van de woning schade aan andere voorwerpen dan de voordeur is aangebracht. De ontstane schade, volgens verzoeker ter hoogte van bijna € 700, kan dan ook niet als onevenredig worden aangemerkt.

Hieruit volgt dat de betwisting door de korpsbeheerder van verzoekers schadeclaim niet zo evident onjuist is, dat de korpsbeheerder in redelijkheid niet tot afwijzing van de schadeclaim had kunnen komen.

De onderzochte gedraging is op dit punt behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Kennemerland is niet gegrond.

Onderzoek

Op 25 april 2005 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer D. te Haarlem, ingediend door de heer mr. W.G. Fischer, advocaat te Haarlem, met een klacht over een gedraging van het regionale politiekorps Kennemerland. Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Kennemerland, de burgemeester van Haarlem werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de korpsbeheerder verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben. In verband met zijn verantwoordelijkheid voor justitieel politieoptreden werd ook de hoofdofficier van justitie te Haarlem over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze kenbaar te maken, voor zover daarvoor naar zijn oordeel reden was. De genoemde hoofdofficier van justitie maakte van deze gelegenheid uitdrukkelijk geen gebruik. Tijdens het onderzoek kregen het regionale politiekorps Kennemerland en verzoeker de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren. Vervolgens werd verzoeker in de gelegenheid gesteld op de verstrekte inlichtingen te reageren.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

Noch verzoeker noch de beheerder van het regionale politiekorps Kennemerland gaf binnen de gestelde termijn een reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

1. Verzoekschrift van 25 april 2005, met bijlagen.
2. Standpunt van de beheerder van het regionale politiekorps Kennemerland van 18 augustus 2005, met bijlagen.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Dienstvoorschrift 9016, voor zover hier van belang

"A. ALGEMEEN.

Het aanhouden van verdachten is een activiteit die valt binnen het normale takenpakket van de basispolitiezorg.

Voor het verrichten van 'moeilijke' aanhoudingen, waarbij politiemensen reëel gevaar lopen, beschikt de regiopolitie Kennemerland over 2 bijzonder opgeleide eenheden, nl:

1. Het bovenregionale arrestatieteam (...);
2. De regionale ondersteuningsgroep/aanhoudingseenheid, die valt onder beheer van de divisie Operationele Ondersteuning.

In bijzondere gevallen kan de basispolitie en/of recherche gebruik maken van deze eenheden.

In zijn algemeenheid geldt, dat de inzet van het bovenregionale arrestatieteam alleen geschiedt in die gevallen, waarbij redelijkerwijs mag worden aangenomen, dat levensbedreigende omstandigheden tegen de politie of anderen dreigen. De overige 'moeilijke' aanhoudingen, die niet vallen onder de inzetcriteria van het AT, worden verricht door de regionale ondersteuningsgroep.

(...)

C. REGIONALE ONDERSTEUNINGSGROEP

Taakomschrijving

- Planmatige aanhouding van verdachten van wie aangenomen mag worden, dat zij een vuurwapen bij zich dragen, maar die niet vuurwapengevaarlijk zijn en feiten en omstandigheden ontbreken, waaruit direct vuurwapencontact mag worden verwacht.
- Aanhouding van verdachten, die antecedenten hebben m.b.t. ernstige geweldsdelicten, welke antecedenten niet ouder zijn dan 5 jaar;
- aanhouding van personen, verdacht van ernstige geweldsdelicten;
- aanhouding van verdachten, waarvan op andere wijze bekend is, dat zij bij aanhouding het gebruik van grof geweld tegen politieambtenaren of derden niet zullen schuwen;
- aanhouding van verdachten waarbij ernstige problemen worden verwacht, welke problemen kunnen worden opgelost door toepassing van de vaardigheden van leden van de ondersteuningsgroep.

- Het betreden van moeilijk te benaderen objecten i.v.m. technische bewijsvoering.

Inzetcriteria.

Algemene voorwaarde voor de inzet van de Ondersteuningsgroep, is het feit dat uit feiten en omstandigheden blijkt, dat politiemensen een reëel gevaar lopen bij een aanhouding."

2. Algemene Wet op het binnentreden

a. Artikel 2, eerste lid

"1. Voor het binnentreden in een woning zonder toestemming van de bewoner is een schriftelijke machtiging vereist, tenzij en voor zover bij wet aan rechters, rechterlijke colleges, leden van het openbaar ministerie, burgemeesters, gerechtsdeurwaarders en belastingdeurwaarders de bevoegdheid is toegekend tot het binnentreden in een woning zonder toestemming van de bewoner. De machtiging wordt zo mogelijk getoond."

b. Artikel 3, voor zover hier relevant

"1. Bevoegd tot het geven van een machtiging tot binnentreden zijn:

(...)

c. de hulpofficier van justitie.

(...)

3. Degene die bevoegd is een machtiging te geven, gaat daartoe slechts over, indien het doel waartoe wordt binnentreden het binnentreden zonder toestemming van de bewoner redelijkerwijs vereist."

c. Artikel 5, eerste lid, voor zover hier relevant

"1. De machtiging wordt gegeven voor het binnentreden in één in de machtiging te noemen woning."

d. Artikel 8, tweede lid

"Degene die bevoegd is zonder toestemming van de bewoner binnen te treden, kan zich door anderen doen vergezellen, voor zover dit voor het doel van het binnentreden redelijkerwijs is vereist en, indien krachtens een machtiging wordt binnentreden, de machtiging dit uitdrukkelijk bepaalt."

3. Circulaire Afbakening tussen politie- en justitiekosten van 1 januari 2000 van de minister van Justitie. Geldig van 1 januari 2000 tot 1 januari 2004 en vervolgens

verlengd tot 1 januari 2005. Bijlage A.

Artikel 6

"Herstel van schade bij huiszoeking, bij het binnentreden van een woning tegen de wil van de bewoner of bij arrestatie van verdachten of veroordeelden.

Als leidraad kan worden aangehouden dat het herstel van schade bij de hier genoemde verrichtingen toegebracht aan eigendommen of bezittingen van derden in beginsel ten laste van de bewoner van het pand komt, indien en zolang de verrichting achteraf niet onrechtmatig wordt geoordeeld en voor zover de veroorzaakte schade niet onevenredig is."